

Hänt sen sist - 2019

Traditionsenlig jullunch avslutade höstterminen

Ett 70-tal medlemmar äntrade två bussar för att delta i den traditionsenliga jullunch som avslutar Senioruniversitetets hösttermin. I år gick resan till Södertuna slott utanför Gnesta den 11 december där en välsmakande köttgryta med tillbehör, kaffe och kaka, intogs i det gråkulna vintervädret. Hovmästaren Natalie Egmark berättade om slottet som har anor sedan 1300-talet då här låg ett munkkloster. Ordföranden Håkan Sjöberg passade på att tacka styrelsen för gott samarbete under det gångna året och riktade också ett stort tack till cirkelledare och Resekompaniet vilka var och en på sitt sätt bidragit till att föreningens verksamhet kunnat växa och utvecklas. Efter en alltigenom trivsamt eftermiddag i de vackra slottssalongerna och med en önskan om God Jul och Gott Nytt År äntrades så bussarna för hemfärd till Eskilstuna.

Film skall ses på bio och tillsammans med andra

Eskilstuna Senioruniversitets Dagfilmstudion avslutade höstterminens filmvisningar på RIO-biografen den 5 december. Intresset för Dagfilmstudion är mycket stort och vi har tillgång till närmare 300 platser i tre olika salonger. Höstens filmer har varit: "Cold War", "Green Book", "The Favorite", "Shoplifters", "Det var en gång i Tyskland" och avslutades med "I called him Morgan". Betygen på filmerna har varit 3,45 i snitt. Vårens program är klart med ett nytt varierat utbud och första filmvisningen blir den 5 februari. Vi hälsar tidigare medlemmar och nya välkomna Anmälan sker via ESU expedition. Verksamheten bedrivs i samarbete med SFF, Sveriges Förenade Filmstudios och visas på RIO-biografen. Vi vill rikta ett stort tack till RIO:s medarbetare för ett trevligt bra samarbete.

Föreläsningsserie "Konstens historia" med Hans Lundén

8/10, 22/10, 5/11 samt 19/11

Hans Lundéns konstföreläsningar för höstterminen är nu avslutade. 53 medlemmar var från början anmälda och man kan konstatera att antalet manliga deltagare ökat med flera 100%. Ämnen som behandlades denna gång var grekisk och romersk medeltida konst renässansens tid samt barocken.

Greker och romare lade grunden till det som idag kan ses som inslag i olika konststrukturer. I Grekland finns många tempelruiner där arkitektoniska element och detaljer förekommer som senare kan ses i bl.a. katedraler och kyrkobyggnader. Hans lärde oss att skilja på olika kolonner: Doriska, joniska och korintiska. Alla deltagare vet nu skillnaden mellan en antik teater och en amfiteater. Romariket tog senare över mycket av den grekiska kulturen. Med tiden blev Romariket ohållbart stort och dominerade över större delen av nuvarande Europa samt främre Asien. Det stora riket delades i Västrom och Östrom. Östrom fick ett kulturellt centrum i Istanbul. I nuvarande Spanien hade morerna stort inflytande.

Under medeltiden dominerade den kyrkliga konsten och byggnationen. Då byggdes de stora katedralerna. Arbetet med dessa pågick i hundratals år och är i vissa fall ännu ej avslutade. Den nyss eldhärdade Notre Dame i Paris restaurerades under mitten av 1800-talet av Violet Le Duc. Katedralen användes under franska revolutionen som sädesmagasin. De konstverk man såg under medeltiden var förutom skulpturer, mosaiker och fresker i kyrkor och moskéer.

Renässansen har fått sitt namn av att man såg tillbaka på och inspirerades av konst från tidigare Skeenden, då framför allt från Grekland och Romariket. Bildkonsten började bli något som man smyckade privata palats och kungliga boningar med. Konstnärerna kunde bli omhändertagna av messenater som familjen Medici i Florens eller kungahusen i Spanien och Fankrike. Hade man tidigare målat med tempera blev det nu vanligare att använda oljebaserad färg. Stora mästare från tiden var Leonardo Da Vinci, Michelangelo och nederländarna Van Eyck och Hieronymus Bosch.

Barocken var dominerande stil inom konst, arkitektur och musik under 1600-talet. Barocken är tung och pampig i både stil och utförande. Slott, kyrkor, möbler och målningar har tungt utsmyckade detaljer. Slottet i Versailles är främsta exempel på barockarkitektur. Stora konstnärer från tiden är Rubens och Rembrandt. Musiken från 1600 - 1750 kallas barockmusik och de största tonsättarna från den tiden är Bach och Händel. Barock används ibland som ett invektiv för något orimligt och våldsamt överdrivet. Hans Lundén återkommer med nya föreläsningar under vårterminen 2020.

Medlemsmöte 20 november - "Högskolan och framtiden" **Paul Pettersson**

Mälardalens högskola belyst på årets sista medlemsmöte

Vid årets sista medlemsmöte medverkade rektorn vid Mälardalens högskola, Paul Pettersson, och informerade om lärosätet, både nu och i framtiden. Uppemot 90 medlemmar fick lyssna till en intressant och ingående redogörelse om landets största högskola med över 16.000 studenter, 1.000 medarbetare, 55 utbildningsprogram och kurser, forskning och internationella avtal med 47 länder. Högskolans fyra utbildningsområden utgörs av teknik, hälsa, utbildning, ekonomi och numera även kammarmusik.

Paul Pettersson informerade även om byggandet av nya campus i Eskilstuna. – Vi får nyckeln till nya anläggningen 20 december och invigning sker 27 maj nästa år. Den stora satsningen centralt i staden signalerar att vi kommer att finnas kvar väldigt länge, konstaterade han. Även i Västerås pågår planering för att utveckla campus för framtiden. Frågan om att göra högskolan till universitet kom upp och på den svarade Paul Pettersson att ett avgörande kommer nästa år. – Det skulle ge oss ett starkare varumärke, bidra till att utveckla Mälardalsregionen och ge ökad tillgänglighet för fler i Sverige, angav Paul Pettersson som några viktiga skäl.

Vid den efterföljande kaffestunden ställdes också många frågor, vilka välvilligt besvarades av rektorn.

Resa 17 november Folkoperan Stockholm - Tolvskillingsoperan

Söndagen 17 november åkte 44 medlemmar i Eskilstuna SeniorUniversitet till Stockholm och Folkoperans föreställning av "Tolvskillingsoperan". Denna musikteater, som skapades av Kurt Weil och Berthold Brecht i 1920-talets Berlin är starkt präglad av tidens socioekonomiska problem och har sin förlaga i den engelska "Tiggarens opera" från 1728.

Folkoperans uppsättning betonar den rapsodiska handlingen kring den självklara centralfiguren Mackie Kniven med influenser av metoo debatten. Dekadensen och det burleska i spelet runt de utslagna i samhället är betonad, och spelglädjen och publikkontakten är smittande. Många individuellt skickliga sångprestationer, en välspelade orkester samt vacker scenografi bidrar till att publiken lämnar föreställningen klart berörd och med många funderingar.

En eloge till chaufför Håkan, som genom sitt vägval visade på många fina stockholmsvyer. Tack också Linda från Resekompaniet för de goda snittarna, som avnjöts med utsikt över Stockholm från Söders höjder.

Föreläsningsserie "Krishärddar i världen" med Stig Wahlström

3/10, 17/10, 31/10 samt 13/11

Den populära serien på temat "Krishärddar i världen" har avslutats för hösten. Totalt har 100 medlemmar deltagit vid de fyra föreläsningarna som gett ökad kunskap om vår nutida historia. Föreläsare har varit Stig Wahlström, Västerås, som under flera terminer ställt upp med sitt stora kunnande inom området. I ord och bild har han på ett sakkunnigt och engagerande sätt gett såväl aktuell information som bakgrunder till de stora världshändelserna. Brexit, Kinas allt kraftfullare framtoning på världsarenan, stormakternas ökande intresse för Arktis, Putins Ryssland, utvecklingen i Tyskland efter Berlinmurens fall och delstatsvalen liksom USA:s roll i världen med president Trump "vid rodret" är bara några av de viktiga omvärldshändelser som avhandlats. De populära och efterfrågade föreläsningarna återkommer även i vår vid fyra nya träffar.

Föreläsningsserie "Min Musik"

1/10, 15/10, 29/10 samt 12/11

Under flera år har medlemmarna i Eskilstuna SeniorUniversitet haft möjlighet att lyssna på musik med hjälp av inbjudna gäster. Tanken har varit att gästerna med korta kommentarer ska bjuda på musik av olika slag som valts utifrån egna upplevelser och erfarenheter. Fokus på träffarna har legat på att lyssna på musik som ger möjligheter till en stunds meditation, stimulans och glädje oavsett musikval.

Höstens fyra gäster har varit Tuomo Hapala "Musikaliska äventyr i ett väglöst land"), Christer "Kax" Sundberg (Cirkeln sluts", Inga-Lill Sjöneby ("Mjölneflicka blev kantorn i byn") samt Anita Carlsson (Jag bär på ögonblick fyllda med musik), som var och en på sitt personliga sätt berättat och gett exempel på vad musiken haft för betydelse för deras liv. De drygt 60 deltagarna har njutit, uppskattat och kanske i någon mån också mediterat under drygt 1½ timme varannan tisdagsförmiddag. Programvärdarna Birgitta Widholm och Håkan Sjöberg har utlovat en ny serie till våren 2020 med fyra nya gäster.

Föreläsningsserie "Eskilstunas historia"

23/9, 7/10, 21/10 samt 4/11

Under hösten har ca 80 medlemmar deltagit i föreläsningsserie "Eskilstunas historia". Vid fyra tillfällen har deltagarna fått ta del av föreläsningar som behandlat sinsemellan olika företeelser i Eskilstunas historia.

Lokalhistorikern Leif Persson, som ägnat en stor del av sin forskning åt sjöfarten i Torshälla 1760 – 1860, föreläste om detta och om dess samband med Carl IX:s kanal.

Förre arkitekten i Eskilstuna Bengt Strandberg berättade, med hjälp av ett rikt bildmaterial om arkitekturens utveckling i Eskilstuna 1876 – 1956 och, vid sin andra föreläsning om byggnationen från mitten av 1950-talet fram till våra dagar. Många deltagare vittnade om att de numera lyfter blicken och betraktar Eskilstunas vackra hus under sina stadspromenader.

Sist kom Giselle Emmoth, som ägnar sig åt lokalhistoria som föreläsare och forskare. Hon lät oss stifta bekantskap med fyra kända och okända eskilstunakvinnor. Jeanette Zetterberg känner nog många till bl.a. som donator till bygget av Klosters kyrka. Men inte många har hört talas om Sophie Hagman född i Eskilstuna vid Köpmangatan 1758, balettdansös vid operan och officiell mätress till prins Fredrik Adolf bror till Gustav III, Amanda Kerfstedt produktiv författare född i Eskilstuna 1835 eller Elna Fernström uppväxt i Baku där hennes far var medhjälpare till bröderna Nobel och bosatt i Eskilstuna, Villa Fernhem i Skogstorp, från 1920.

Medlemsmöte 6 november med Ulrika Knutson - "Kvinnlig rösträtt 100 år"

EskilstunaSenioruniversitet gästades den 6 november av författaren och kulturjournalisten Ulrika Knutson. Rubriken på dagens föreläsning var Kvinnlig rösträtt 100 år och Ulrika Knutson berättade om den politiska utvecklingen som föregick beslutet i riksdagen 24 maj 1919 då Sverige som sista land i Norden införde allmän rösträtt. 1884 motionerades första gången i andra kammaren om kvinnlig rösträtt och publiken i Royal fick ta del av argumenten som följde, både för och emot. Stridbara kvinnor i kampen för rösträtt var Elin Wägner, Ellen Key och Selma Lagerlöf, vilket också ledde till att de häcklades och karikerades av män som August Strindberg och Albert Engström. Med långa, varma applåder tackade den cirka 140 personer stora publiken Ulrika Knutson för ett lysande föredrag.

Medlemsmöte 23 oktober med Jan Grönlund - "Region Sörmland och dess uppdrag för sörmlänningarna"

Vid medlemsmötet 16 oktober gästades Senioruniversitetet av regiondirektör Jan Grönlund, som presenterade den nya organisationen Region Sörmland, vilken sedan första januari i år ersätter Landstinget Sörmland. Han inledde med en tillbakablick på hur landstingen uppstått i slutet på 1800-talet och beskrev även den kraftiga expansion som skett sedan slutet av förra seklet. Att skapa en samlad region, där hälso- och sjukvård, kollektivtrafik samt tidigare Regionförbundets uppgifter ingår, ger större kraft, t ex när det gäller intern samverkan men också som gemensam röst mot externa aktörer, menade han. Blir då Region Sörmland så mycket bättre mot den tidigare organisationen undrade han och besvarade frågan med både ett ja och ett nej. - Vi behöver jobba med frågan på olika sätt, konstaterade han.

Administrativt finns besparingar att göra, inom kulturområdet är det en styrka med ökad samordning liksom inom kommunikationer och infrastruktur.

Flera frågor ställdes också av de närmare 100 deltagarna, bl a om Sörmland kan få ett universitetssjukhus om Mälardalens högskola blir universitet, om de kraftigt ökade kostnaderna för ombyggnaden av länets sjukhus samt den högaktuella frågan om leveranskaoset inom vården, där Sörmland trots allt klarat sig lindrigt undan tack vare större beredskapslager.

Jan Grönlund diskuterar och svarar på frågor vid kaffebordet

**Resa 13 oktober till Stadsteatern i Stockholm
"Spelman på taket" med Dan Ekborg och Pia Johansson**

I strålande solsken och vackra höstfärger reste 43 deltagare den 13 oktober till Stockholm och Dansens Hus där Stadsteaterns föreställning "Spelman på taket" spelades. Den populära musikalen har under årens lopp spelats på många scener i Sverige. Uppsättningen på Stadsteatern har Dan Ekborg och Pia Johansson i huvudrollerna som Teyve och Golde. Det allvarliga temat med förföljerser av den ryska befolkningen beskrivs i sång och dans med ett musikaliskt stöd av härlig och medryckande musik.

Den fattige mjölkbonden Teyve och hans hustru Golde älskar varandra. Rena turen eftersom ingen frågade efter deras åsikt när äktenskapsmäklerskan och deras föräldrar bestämde att det skulle bli just de två. Nu ställs de inför problem när flera av döttrarna vill gifta sig av kärlek utan inblandning av äktenskapsmäklerskan. Teyves samtal med sin gud ger inte de svar han vill ha utan han måste finna sig i att tiden även har nått hans by. Musikalen slutar i tragedi när byn måste evalueras av den ryska milisen.

Två timmar egen tid inledde stockholmsbesöket med utrymme för att besöka något matställe. Under hemresan var det en samfällid uppfattning att det varit ett toppenarrangemang med en teaterföreläsning av högsta klass och med en strålande huvudrollsinnehavare, Dan Ekborg.

Medlemsmöte 9 oktober med Susanna Helsing Lennart Helsing i liv och dikt

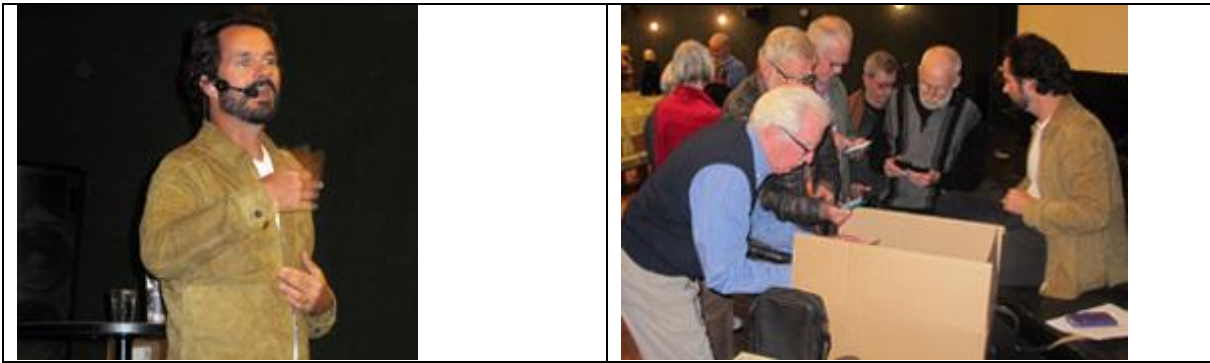
På ett mycket personligt och finstämt sätt berättade Susanna Helsing om sin pappa Lennart Helsing när hon gästade Senioruniversitetet vid medlemsmötet den 9 oktober. I ord och bild beskrev hon hans liv och rika diktning, alltifrån vaggan i Västanfors utanför Fagersta till gravan på Klara kyrkogård i Stockholm. Det är 100 år sedan poeten och barnboksförfattaren Lennart Helsing föddes. Redan som barn ville han bli författare men utbildade sig till gymnasieingenjör. På kvällstid läste han journalistik och hans dyslexi till trots var det orden som kom att göra honom känd för en stor allmänhet. Hans kluriga och underfundiga rim och ramsor har resulterat i ett 100-tal barnböcker och blivit älskade av såväl ung som gammal. Många av texterna har tonsatts, däribland sångsamlingen Våra Visor, som utkom på 1950-talet. För att förbättra barnboksförfattarnas villkor engagerade han sig också fackligt. Över 130 medlemmar hade kommit till Royal för att lyssna till Susanna Helsing's fina föreläsning om sin legendariska pappa och tillika konstnär.

Susanna Helsing och dagens programvärd, Anita Norberg - Foto: Håkan Sjöberg

Medlemsmöte 25 september med Jens Liljestrand Mannen i skogen

Eskilstuna Senioruniversitet har haft besök av Jens Liljestrand, kulturskribent, kritiker, författare och biträdande kulturchef på Expressen. De drygt 150 deltagarna fick lyssna till en engagerad och livfull föreläsning om Vilhelm Moberg, sin tids mest lästa författare, mest spelade dramatiker, mest omstridda debattör och dessutom även journalist. Jens Liljestrand berättade om författarens liv, om hans häftiga temperament och fängslande personlighet och om hans verk med utgångspunkt från sin bok "Mannen i skogen", den första kompletta biografien över Vilhelm Mobergs liv och gärning. Åhörarna tackade föredragshållaren med varma applåder och många gick hem med en dedicerad bok.

Medlemsmöte/Höstupptakt 11 september

Folkmusik och information på årets höstupptakt

Med fin gammal folkmusik från olika delar av landet inleddes höstens verksamhet onsdagen den 11 september. För det musikaliska inslaget svarade fiolspelande Lilla Mollgruppen bestående av Ingrid Häll, Gunnel Pettersson och Hans Strömbergsson, som fick varma applåder för sitt framförande. Därefter informerade ordföranden Håkan Sjöberg om kommande aktiviteter för de 60-talet deltagarna. Stort intresse röner som tidigare de fyra föreläsningsserierna "Min musik", "Krisitärder i världen", "Eskilstunas historia" samt "Konstens historia". Dagfilmstudion har också samlat många bioentusiaster och intressanta och aktuella föredragshållare kommer att medverka vid höstens medlemsmöten. Även reseprogrammet väcker stort intresse. Höstupptakten avslutades med sedvanligt boklotteri och kaffesamkväm.

Lilla Mollgruppen

Resa 24 augusti till Opera på Skäret - Trollflöjten

I samverkan med SPF Eskilstuna reste över 50 deltagare 24/8 till Kopparberg och Opera på Skäret för att se och höra Mozarts Trollflöjten. Den stora operascenen är ett fd virkesmagasin vid Ljusnarens strand. Årets kritikerrosade föreställning med internationella sångare på toppnivå under ledning av den italienske dirigenten Lorenzo Colodonato gjorde att vi fick uppleva skönhet, dramatik och humor. Trollflöjten är en fantasifull saga med musik som är lekfull, dramatisk och högtidligt majestätisk. Undersköna arior och virtuosa utmaningar för såväl sångare som solister. Före föreställningen intogs "Smått och gott" i bussen. Vid hemfärden kunde bara konstateras att deltagarna varit med om en stor upplevelse och kände sig nöjda med att ha deltagit i denna resa.

Resa Bottenviken runt 14 - 20 augusti

Årets långresa 14 - 20/8 (Bottenviken runt under 7 dagar) gick utefter kusten norrut till Haparanda och därefter söderut till Åbo där en resa över Ålands hav till Stockholm avslutade en mycket uppskattad resa. Flera stopp gjordes under resan där det första var i Ockelbo vid Wij Trädgårdar (där det tyvärr regnade) varefter resan fortsatte till Sundsvall för övernattnig på Hotell Knaust. Information om vad som hänt historisk lämnades av guiden under resan om bränder, kungabesök och inte minst industriell och hantverksmässig utveckling. De två stora forsarna Storforsen utanför Älvsbyn och Kukkulaforsen i Torne älv imponerade storligen. Resan på finska sidan innehöll besök i Kemi, Uleåborg, Karleby, Rauma samt Åbo. Allt detta, mycket och god mat samt Agneta Albinssons guidning gjorde att resan uppfattades som en fullträff. Stort tack till Linda på Resekompaniet för arrangemanget liksom till Patrik Larsson som körde bussen.

Resa 25 - 26 juni Uppland två dagar

Under två dagar i slutet av juni genomfördes en resa till Uppland. Linda från Resekompaniet ansvarade som reseledare och såg till att allt praktiskt kring resan fungerade. Den första dagen ägnades åt några av de gamla bruken i norra Uppland. Det första stället var Ulva kvarn där förmiddagskaffe intogs. Det följande besöket i Lövstabruk (som en gång i tiden var Europas största järnbruk) besågs med hjälp av en guidad visning som gjorde att gruppen fick ökade kunskaper om hur människor arbetat och bott. Det blev också ett besök i brukskyrkan med den berömda Chamanorgeln. Efter lunch gick färden till Österbybruk där deltagarna fick fri tid att upptäcka sevärdheterna. Teaterföreläsningen "Jernets Fångar" spelades i Smedjan och är en produktion som visar gruvbrytning och järnproduktion i norra Uppland. Spelet framförs av ett trettital personer i olika åldrar och innehåller mycket sång och musik.

Efter övernattnings i Uppsala började andra dagen i Gamla Uppsala och följdes av en guidad visning av Uppsala domkyrka. Efter lunch blev det besök i Linnéträdgården som är en rekonstruktion av hur Linnés trädgård såg ut i mitten av 1700-talet. Varje växt i trädgården var noga utvald av Linné och varje del av trädgården fyllde ett vetenskapligt och pedagogiskt syfte. Resan hemåt avslutades med ett besök i Härkeberga kyrka som är känd för sina kalkmålningar av Albertus Pictors från 1400-talet.

En trött men mycket nöjd grupp konstaterade vid hemkomsten att man fått vara med om mycket och lära sig mer om Uppland. Ett stort tack riktades till reseledaren Linda som organiserat resan och sedan sett till att allt "klaffat" från de nöjda deltagarna.

Resa till Stockholm 13 juni – Nationalmuseum och Skogskyrkogården

Torsdagen den 13:e juni gjorde ett 40-tal medlemmar en resa till Stockholm, målen var Nationalmuseum och Skogskyrkogården. På Nationalmuseum fick vi, uppdelade i två grupper, ledda av utmärkta guider en ordentlig genomgång av den femåriga renoveringen som blev färdig förra året. Huvudsyftet var att återställa mycket av hur museet såg ut då det var nytt på 1860-talet. Tidigare fönster har öppnats på nytt och släppt in ljuset och ursprungliga färger på väggar har tagits fram. Konsten hänger inte längre på vita väggar. Det finns en tydlig tidslinje som är lätt att följa och konstverken hänger mer koncentrerat och på flera nivåer i de olika rummen. En orsak till renoveringen var det dåliga inomhusklimatet som bland annat gjorde att utländska museer var tveksamma till att låna ut konst till Nationalmuseum. Nu är ett helt våningsplan avpassat för den tekniska utrustningen. Det kändes att inomhusklimatet var väl avpassat för både konst och besökare. Besöket avslutades med lunch i museets restaurang.

Eftermiddagen ägnades åt besök på Skogskyrkogården. Skogskyrkogården i Stockholm har fungerat som en förebild för skogskyrkogårdar över hela världen. Kyrkogården skapades av arkitekterna Gunnar Asplund och Sigurd Lewerentz efter att 1915 ha vunnit en tävling med förslaget som gick under namnet "Tallum". 1920 togs begravningsplatsen och dess första kapell i bruk. 1994 skrev den in på UNESCO:s Världsarvslista. Begravningsplatsen som arkitekterna skapade har sitt ursprung i själva platsen och landskapets uttryck – höjd och sänka, himmel och jord.

Gruppen fick en fin och personlig visning av guide från Stadsmuseum. Han tog oss på en promenad från den välkända Almhöjden till Sigurd Lewerentz' Uppståndelsekapell. Från höjden ser man kapellet drygt 800 meter längre bort. Vägen dit går på "De Sju källornas stig". Här låter arkitekten de sörjande gå från ljuset till mörkret och åter till det ljusa. Stigen är kantad först av björkar, därefter tallar och mot slutet kantas den av granar. Perspektivet gör att vägen fram till kapellet känns mycket lång och de sörjande har möjlighet att tänka på

livets förgänglighet. Man går in i kapellet i en nord-sydlig riktning och går ut mot ett fortsatt liv med ljusare omgivning genom en port i väster. Uppståndelsekapellet är det förnämsta exemplet på neoklassicismisk arkitektur i Sverige. Vi hade möjlighet att komma in i byggnaden och se inredningen med inslag band annat från faraonsk tid. Ljuset som kommer in genom det enda fönstret ger rummet en speciell stämning. Måtten i kapellet bygger på gyllene snittet, altaret är gjort i brutalarkitektur i röd betong. Asplund och Lewerentz vill inte skapa någon nekropol, de dödas stad. De ville inte ha kvarter med rätvinkliga gångar och stora gravstenar, utan gravarna ligger ojämnt utspridda mellan stammarna i tallskogen.

Efter en innehållsrik dag i Stockholm vände gruppen hemåt, kanske med tankar om hur en genomtänkt begravningsplats kan se ut.

ESU Dagfilmstudio Vårterminen

Dagfilmstudion avslutade vårterminens filmvisningar på RIO-biografen den 22 maj. Intresset för Dagfilmstudion är mycket stort och vi har tillgång till närmare 300 platser i tre olika salonger. Vårens filmer har varit: "C'est la vie!", "Domaren", "Phantom Thread", "M", "Tully" och avslutades med "Ladykillers". Betygen på filmerna har varit 3,6 i snitt. Höstens program är klart med ett nytt varierat utbud och första filmvisningen blir 18 september. Verksamheten bedrivs i samarbete med SFF, Sveriges Förenade Filmstudios och visas på RIO-biografen. Vi vill rikta ett stort tack till RIO:s medarbetare för ett bra samarbete.

Resa "Ut i det blå" den 15 maj - Hallsberg, Kumla, Kvarntorp

Förmiddagkaffe vid Björnfallet

Senioruniversitetets sedvanliga våravslutning med en resa Ut i det blå ägde rum 15 maj. I två bussar reste ett 80-tal deltagare mot hemligt mål. Första stoppet gjorde vid Björnfallet där busskaffe med smörgås intogs innan färden gick vidare till Hallsberg. Här besöktes Bergöoska huset, konstnären Karin Larssons föräldrahem, där deltagarna fick veta mera om både Karin och Carl Larssons liv och konstnärskap baserat på de cirka 2.000 bevarade brev som Karin skrivit till sin mamma.

Ett intressant och uppskattat besök som följdes av en visning av ett modellbygge av Hallsbergs järnvägsområde i huset intill. Här har entusiastiska och ideellt arbetande modellbyggare under 30.0000 arbetstimmar tillverkat en skalenlig kopia av järnvägen och området intill. Efter lunch i Kumla Sjöpark gick färden till Kvarntorpshögen i Kumla där Konst på hög visades av guider som berättade om såväl tillkomsten som de säregna verk som finns här. Ett skönt sommarväder förgyllde utflykten, som avslutades med att ordförande Håkan Sjöberg tackade för den gångna terminen, önskade glad sommar och hälsade välkommen åter till upptaktsmötet den 11 september.

Bergööska huset

Konst på hög - Kvarntorp

Resa 27 april - OD:s vårkonsert

37 medlemmar från EskilstunaSenioruniversitetet for 27 april till Uppsala och OD:s Vårkonsert i strålande försommargrönka. Före konserten serverades en god lunch på Restaurang Domtrappkällan och så en kort promenad backen upp till universitetsaulan där konserten hölls. Programmet inleddes med att publiken tillsammans med Orphei Drängar sjöng Kungssången eftersom kungaparet var närvarande vid konserten. Operasångerskan Christina Nilsson var dagens gäst och framförde arior av Puccini, Wagner och Verdi. På körens repertoar fanns också stycken av Schubert, Schumann, Max Reger och Bela Bartok samt både svenska och ungerska folkvisor. Därutöver sjöng kören förstås ett knippe vårsånger. Publiken klappade in både kör och solist till flera extra nummer som tack för en fantastiskt fin konsert kryddad med kunglig glans.

Förväntansfulla deltagare på Domtrappkällaren inför lunchen

Medlemsmöte 24 april med Kristina Ekerö Eriksson "Gamla Uppsala i högarnas skugga"

Kristina Ekerö och programvärden Hans Mossberg

När man skulle bygga en järnvägstunnel i Gamla Uppsala 2012 fick arkeologerna möjlighet att undersöka ett 70 000 kvadratmeter stort område i närheten av de tre stora kungshögarna. Den mest spektakulära upptäckten var lämningar efter två nästan kilometerlånga rader av trästolpar prydda med hästhuvuden. Flera gårdar från Vendeltid undersöktes också. Man fann flera gropus nedgrävda i marken med gropens sidor som väggar. Dessa hus användes av hantverkare för framställning av vävnader, smidesprodukter, smycken och keramik. I en kvinnograv fann man en medaljong av glasmosaik föreställande en svan, möjligen tillverkad i Norditalien. I en mansgrav fann man ett svärd böjt runt askurnan. Alla gravar i området var brandgravar, där askan av den avlidne var lagd i en urna.

Utgrävningarna visar en ny och delvis fördjupad bild av Gamla Uppsala. Platsen är känd för att vara ett säte för härskare och för religiösa riter. Vid början av 600-talet efter Kristus vistades inte bara de som hade makten där utan en mångfald av människor: Textilarbetare smeder, boskapsskötare, krigare, slavar och barn. I anslutning till platsen fanns också ett stuteri, där man bedrev hästavel. Det är spåren efter detta som arkeologerna grävt ut och som presenterades av Kristina Ekerö Eriksson, arkeolog och vetenskapsjournalist. Kristina har i boken "Gamla Uppsala, människor och härskare i högarnas skugga" på ett populärvetenskapligt och förnämligt sätt presenterat de stora utgrävningar som gjordes mellan 2012 och 2013.

Medlemsmöte 10 april med Maciej Zaremba/Svante Weyler

Dagens programvärd Birgitta Widholm tillsammans med gästerna

På medlemsmöte den 10 april samtalade förläggaren Svante Weyler med författaren Maciej Zaremba om dennes bok "Huset med de två tornen". Boken beskriver författarens barn- och ungdom i Polen, flykten till Sverige 1969 och bakgrunden till flykten. Centralt i boken är Maciejs

relation till sin mamma, som förde honom till Sverige. Mamman, som var judinna, berättade aldrig för sina barn om sina upplevelser under kriget, om koncentrationslägren och avrättandet av morfadern. Hon var rädd att minnas, ville inte bli ett offer. När alla judar i Polen förklarades statslösa i slutet av 1960 talet var enda utvägen flykt ur landet.

Föreläsningsserie "Eskilstunas historia"

25/2, 11/3, 25/3 samt 8/4

Under våren har ca 80 medlemmar deltagit i vår nya föreläsningsserie "Eskilstunas historia". De har fått lyssna till arkeolog David Damell som föreläste om Eskilstunas framväxt i en bygd med rötter i bronsåldern för 3000 år sedan, järnålderns storbönder, kristendomens ankomst för 1000 år sedan och klostret och Gustav Vasas reformation. Lantmätaren Kennet Engvall visade Eskilstunas utveckling med hjälp av gamla kartor från 1640-talet och fram till 1907 då Fors och Klosters socknar införlivades i Eskilstuna stad. Från Eskilstuna stadsmuseum kom Elin Eriksson, antikvarie, och Anna Götzlinger, byggnadsantikvarie, och berättade om människor vid 1600-talets Rademachersmedjor och Eskilstuna fristad grundad 1771. Till sist kom Hans Rosén, tekniker och amatörforskare, och gav oss en fyllig och omfattande beskrivning av Tunafors bruk och dess betydelse för Eskilstunas industrihistoria. Nöjda deltagare önskade en fortsättning till hösten.

Årets naturresa den 5 april till Tysslingen och Garphyttans nationalpark

Vårens naturresa gick västerut till Tysslingen utanför Örebro och Garphyttans nationalpark den 5 april. Ett 40-tal deltagare fick möta naturguiderna Leif Carlsson och Lennart Eriksson som gav besöken fördjupade kunskaper om vår natur. Vid Tysslingen var förhoppningen att få se rastande sångsvanar som vilar ut inför den fortsatta resan norrut. Tyvärr hade redan höjdpunkten passerats och endast ett fåtal svanar fanns att beskåda under en kort stund. Däremot fanns tranor, gäss och en del andra fåglar att bese. Under besöket vid Tysslingen intogs den medhavda kaffetären med tillugg.

Leif Carlsson

Lennart Eriksson

Efter lunch i Lekhyttan (mycket god asiatisk gryta) gick färden vidare mot Garphyttans nationalpark. Med fortlöpande information av Leif och Lennart vandrade vi ut i nationalparken och fick då se hur parkens skötsel tar sig uttryck bland ängar och skogsmark. I skogen fick vi med hjälp av Leif en lektion i hur skogsbruket fungerar (eller inte fungerar) men också påtagliga bevis om hur bland annat torkan under 2018 påverkat asparnas reproduktion och angreppen av barkborren på granskogen. Det senare såg vi påtagliga bevis på.

Avslutningsvis intogs busskaffe innan hemfärden mot Eskilstuna skedde. Samstämmigt uttryckte deltagarna att det varit en givande och inte minst trevlig naturresa som arrangerats. Naturguiderna Leif och Lennart avtackades med var sin liten gåva och applåder.

Föreläsningsserie "Krishärddar i världen"

21/2, 7/3, 21/3 samt 4/4

Vår populära och starkt efterfrågade föreläsningsserie "Krishärddar i världen" avslutades den 4 april. Sakkunnig och initierad föreläsare har varit Stig Wahlström från Västerås med ett förflutet inom Försvarsmakten, bl a som lärare vid Militärhögskolan. Han har i ord och bild svarat för såväl aktuell information som bakgrunder till stora och genomgripande händelser som påverkat världsläget. Så har t ex stort utrymme getts åt Brexit och konsekvenserna av ett utträde ur EU. Annat som tagits upp och avhandlats har bl a varit de många val som skett i de europeiska staterna, situationen i Mellanöstern, Kinas ökande intressen i Afrika och Ishavet, den ryska militära upprustningen i vårt närområde liksom USA:s framtida roll på världsscenen m. m. Ett 100-tal entusiastiska medlemmar har deltagit i föreläsningsseriens fyra träffar under vårterminen.

Fyra föreläsningar om konst med Hans Lundén

19/2, 5/3, 19/3 samt 2/4

Hans Lundén har nu avslutat vårens fyra konstföreläsningar. Hans valde att vid varje tillfälle tala om två konstnärer, som på ett eller annat sätt genom livserfarenheter eller geografiskt samröre kunde ha något gemensamt.

Edvard Munch, den ende nordiske konstnär som finns representerad i världskonsten, målade under sitt långa liv mycket mer än "Skriet" som han är mest känd för. Han hade flera olika perioder av skapande och målade en hel del bilder med landskapsmotiv. Munch jämförs med Harriet Backer, en norsk konstnär som är mest känd för att måla finstämda interiörer. Harriet Backer är betydligt mindre känd inom världskonsten än Munch.

Oluf Höst och Victoria Crowe höll sig båda två till en begränsad motivvärld. Höst använde till slut laduväggen från sin gård på Bornholm som motiv. Victoria Crowe målade sin närmaste granne, fårskötaren Jenny Armstrong. Båda bodde i det skotska hedlandskapet.

När det gäller Gerda och Einar Wegener samt Ovarthaci handlar det om kön och identitet. Einar Wegener genomgick den allra första könsbytesoperationen. Den andra och definitiva operationen resulterade i att Einar Wegener avled. Deras liv är skildrat i filmen "The Danish Girl". Einar och Gerda levde ett jetsetliv i Europas kändiskretsar. Luis Marcusse eller Ovarthaci kom efter ett liv som sjöman och bland indianer i Sydamerika hem till Danmark. Han drabbades av scitofreni och blev resten av livet patient på ett mentalsjukhus i Århus. Hans främsta bildmotiv var kvinnor och han hade en ständig önskan att byta kön. Efter könsoperation ville han kallas fröken och han kunde leva ett betydligt lugnare liv.

Ivan Agueli levde utomlands under större delen av sitt liv. Han var intresserad av orienten och tillbringade åtskilliga år i arabvärlden. Han var översättare och religionsfilosof och var sufist. Han målade små bilder, ofta landskap i en subtil återhållsam färgskala. Tyra Kleen var en på sin tid känd konstnär. Hon tillbringade många år utomlands, bland annat på Java och Bali. Hon utförde ett antropologiskt arbete där hon illustrerade rituella handrörelser hos shiva- och buddistprästerna. Huvuddelen av hennes konstverk visades första gången femtio år efter hennes död.

Medlemsmöte 28 mars med Johanna Broman Åkesson Den karnevaliske Povel Ramel – narr och filosof

Eskilstuna SeniorUniversitet gästades av Johanna Broman Åkesson torsdagen den 28 mars när drygt 130 medlemmar lyssnade till föreläsning och bilder om den karnevaliske Povel Ramel – narr och filosof. Deltagarna fick vara med på en resa från 300-talet f.Kr med Epikurismen, 1500-talet med Karnevalens symbol Narren och till efterkrigstidens 1940-tal där Povel Ramel blandar epikurismen och det karnevaliska till Livsglädjens filosofi. Många härliga och kluriga melodier spelades upp från "Barn på nytt" 1940, ur revyerna Knäpp Upp och Funny Boy, "Var är tvålen" och "Hjalmar och Hulda" ur filmen Ratata, "Underbart är kort" och många fler till "De sista entusiasterna" 1968.

Programvärderna Anita Lassesson och dagens gäst

Föreläsningsserien "Min musik"

12/2, 26/2, 12/3 samt 26/3

Under våren har för åttonde terminen serien "Min Musik" arrangerats med deltagande av fyra inbjudna gäster. Dessa har varit Camilla Arvidsson (Musiken är allt), Torvald Johansson (Från Franck och Verdi till Martin och Messiaen), Jonas Burman (En musikalisk utflykt) och Marianne Feldt-Uhlmann (Många överraskningar ligger på lut). Ett 60-tal av föreningens medlemmar har följt serien som har bjudit på musik av alla de sorter. Orgelmusik från 1500-talet, körverk av Bach, Händel och flera 1900-talskompositörer, orkestrala verk av 1800-talets romantiker, operamusik (Verdi, Mozart, Bizet och flera därtill). Dessutom inte minst musik av modernare slag från 1900-talet och 2000-talet (Beatles, Led Zeppelin, svensk och irländsk folkmusik med mera). Musiken har kompletterats med personligt färgade kommentarer kring valet av musik samt i en del fall möten med musiker. Detta innehåll har gjort att de som varit med och lyssnat fått uppleva höjdpunkter från den oerhört stora musikskatt som finns (här dock bara ett litet utsnitt). Programvärdarna Birgitta Widholm och Håkan Sjöberg utlovade en fortsättning till hösten 2019 med fyra nya gäster.

Studiebesök 13 mars på Scenkonst Sörmland -

En begeistrad publik på cirka 100 personer besökte den 13 mars Scenkonst Sörmland i Munktelstaden för att få ett smakprov på en "Afternoon Tea"-konsert. Här bjöd de eminenta musikerna Anette Kumlien, Mårten Falk, Ruth Spargo och Gaia Pilossian på musik från 1500-talet till topplistemusik av bl a Elton John och Led Zeppelin som mottogs med många och varma applåder. Innan konserten berättade Pontus Langendorf om Scenkonst Sörmlands kulturverksamhet som bedrivs av Region Sörmland. Verksamheten står på fyra ben: film, teater, dans och musik, har 22 anställda och en budget på 46 miljoner kr. Årligen ges cirka 1000 konserter för 72.000 sörmländska skolbarn liksom ett stort antal teaterföreställningar, lunchkonserter samt musik på äldreboenden bl a. Årets sommar-teater är Ett dockhem och ges på Nynäs slott. Musik på slott och herresäten återkommer för 30:e året med ett varierande program. Som avslutning på besöket hos Scenkonst Sörmland bjöds på kaffe och kakor.

Ruth, Gaia, Mårten och Anette

Resa 2 mars till Kungliga Operan - Bizéts "Carmen"

ESU gjorde den 2 mars en resa till Stockholm och Operan för att se föreställningen av Carmen. Tjugoen nöjda deltagare såg den kritikerrosade föreställningen. Att älska är att älska fritt. Carmen säger att hon vill vara fri och älska den hon vill. En dag kastar den upproriska fabriksarbeterskan Carmen en blick på förmannen José. Men José ställer sig i vägen för hennes frihet. José har också ett förhållande med Micaela. Detta är upptakten till en berättelse om passion, svartsjuka och död. Handlingen är förlagd till en modern miljö, en konfektionsfabrik där Carmen och Micaela arbetar. Uppgörelsen mellan Don José och Escamillo sker med dragna knivar och i en kampsportsarena.

Förnåmliga rollprestationer gjordes av Miriam Treichl som Carmen och Daniel Johansson som José. Micaelas roll sjungs av Magdalena Risberg. Kungliga Hovkapellet spelade under ledning av Alexander Joel.

Medlemsmöte 20 februari med Elin Jäderström "Hennes excellens Agda Rössel"

Till medlemsmötet den 20 februari hade Senioruniversitetet inbjudit journalisten Elin Jäderström för att tala om sin bok "Hennes excellens Agda Rössel". Det blev en mycket intressant, personlig och inspirerande berättelse om järnvägsarbetarens dotter från Lappland som kom att bli en av svensk utrikespolitikens stora giganter. Genom att gräva i arkiv, läsa tidningsartiklar och göra intervjuer har Elin Jäderström tagit fram fakta och uppgifter om sin avlägsna släkting, hennes liv och yrkeskarriär. Så till exempel blev det upprorsstämning på Utrikesdepartementet, debatt i riksdagen och smutskastning i pressen när Agda Rössel utnämndes till Sveriges och världens första kvinnliga FN-ambassadör. Trots detta drev hon både i FN och som ambassadör i Jugoslavien, Tjeckoslovakien och Grekland oförtrutet sina hjärtefrågor: avskaffande av dödsstraffet, flyktmottagande och jämställdhet, frågor som är lika aktuella idag. Som toppdiplomat och kvinnlig pionjär i en mansdominerad värld fick hon dock betala ett högt pris, inte minst som ensamstående mor med två barn. 160 medlemmar hade kommit till Royal för att lyssna och ställa frågor om en av våra mer okända toppdiplomater och hennes fascinerande

Medlemsmöte 13 februari med Henrik Berggren "Landet utanför"

Till årets första medlemsmöte 13 februari hade författaren, historikern och journalisten Henrik Berggren inbjudits. Hans föredrag handlade om "Landet utanför" och utgick från hans första bok, omfattande åren 1939 - 1940, i den planerade trilogin om Sverige och andra världskriget. Boken beskriver hur dåtidens svenskar upplevde de första krigsåren, vilka känslor de väckte bland befolkningen och vilka stämningar som rådde i landet. Han har genom studier av brev, tidningsartiklar, dagböcker och annat material följt ett antal framträdande personer, däribland journalisten och krigskorrespondenten Barbro Alving, affärsmannen och Electrolux-skaparen Axel Wennergren, den världsbekanta Bergman-familjen med mamma Karins liksom sönerna

Ingmars och Dans uppfattningar om krigssituationen men även Per-Albin Hanssons och den svenska regeringens inställning i krigets första skede. Det är ett annorlunda och mycket intressant perspektiv som Henrik Bergman anlagt utifrån svenskarnas syn på krigshändelserna vilket han också framförde på ett mycket personligt, rakt och engagerande sätt för de omkring 150 deltagarna.

Årsmöte 30 januari på Munktellmuseet

Med musikalisk underhållning av högsta kvalitet inledde Senioruniversitetet sitt årsmöte för att celebrera att föreningen funnits i 30 år. Operasångerskan Andrea Hagman medverkade tillsammans med ackompanjatören Stefan Säfsten och fick många och varma applåder för sitt fina program. Därefter vidtog årsmötesförhandlingar innan sopplunchen serverades och vårens många aktiviteter.

Till styrelse omvaldes Håkan Sjöberg, ordförande, Birgitta Johansson och Birgitta Widholm. Jan E Hulth, som avböjt omval, avtackades och till hans efterträdare utsågs Margot Bandmann som även kommer att ta över ansvaret för filmstudion. Kvarstår i styrelsen gör Anita Lassesson, Hans Mossberg och Anita Norberg. Revisorerna Sven Carlsson och Jan Edenmo omvaldes. I valberedningen ingår Jan E Hulth, nyval, samt Lennart Johansson och Gunnel Kristiansson. Medlemsavgiften fastställdes till oförändrade 150 kr.

Till hedersledamot utsågs Arne Lindblom, som varit med i föreningen sedan starten. Han är för övrigt föreningens andra hedersledamot efter Marianne Borneryd som var med och startade verksamheten. Ett 80-tal medlemmar deltog i årsmötet, som hölls i MunktellMuséet 30 januari.

Resa 23 januari till Nya Läns museet i Nyköping

Onsdagen den 23 januari besökte 23 medlemmar från Eskilstuna SeniorUniversitet det nya läns museet i Nyköping. Museet öppnade den 24 november 2018 och ligger i stadens hamnområde. Vi fick en timmes initierad och engagerad guddad rundvandring som täckte hela det stora museet, med en invändig yta av hela 13000 kvadratmeter. Där finns 75000 föremål och en miljon bilder, som täcker olika epoker i Sörmlands historia. Flera av magasinerna har glasade väggar, vilket gör det möjligt att få en klar översikt vid en rundvandring. I flera utställningssalar visas olika utställningar med tonvikt på kulturhistoria och aktuella samtidsfrågor ofta med betoning på jämställdhet och migration. Bland dessa nu aktuella kan nämnas "En perfekt människa?" om olika funktionshinder, "Tack för din ansökan" om flykt och migration, "Historiska ögonblick" om Nyköping från 1850 till idag, samt en mycket uppskattad konstutställning med verk av Lenke Rothman.

Efter guidningen gavs tillfälle eget "botaniserande" och eftermiddagskaffe före hemfärden genom ett vintrigt sörmländskt landskap. Under hemresan uttryckte deltagarna sina positiva intryck av dagen och museet, och allt det upplevda stimulerar säkert till återbesök på vårt nya länsmuseum.

Resa 5 januari till Berwaldhallen och årets Trettondagkonsert

Eskilstuna SeniorUniversitet gjorde den 5:e januari en resa till Stockholm för att besöka Berwaldhallen och lyssna till Trettondagkonserten. Vid årets konsert var världsartisterna Malin Byström, sopran och Peter Mattei, baryton, de stora namnen. Konferencier var den färgstarka och välsjungande Sarah Dawn Finer. Malin Byström och Peter Mattei bjöd på nummer ut Richard Wagners Tannhäuser och Pjotr Tjajkovskijs Eugen Onegin. Sveriges Radios Symfoniorkester med Patrik Ringborg som dirigent samt åttio körsångare och fyra dansare gjorde kvällen till en musikalisk höjdpunkt.